

MATERIAŁ INFORMACYJNY

„Ochrona przed chorobami zakaźnymi oraz wszechstronna edukacja kluczem do zwiększenia zaufania do szczepień”

X Ogólnopolski Dzień Szczepień, 25 styczeń, 2019 r.

25 stycznia obchodzony jest X Ogólnopolski Dzień Szczepień (ODS), którego celem jest propagowanie szczepień, jako najskuteczniejszego sposobu zapobiegania chorobom, poprawa społecznej wiedzy na temat korzyści wynikających ze stosowania szczepień, a także konieczność poszerzenia dostępu do tego rodzaju profilaktyki. Finał obchodów tegorocznej edycji ODS odbywa się pod hasłem przywrócenia zaufania do szczepień ochronnych. Podczas briefingu prasowego eksperci omówią aktualne wyzwania polskiego systemu szczepień ochronnych, w tym: sposoby rozwiązań narastających problemów związanych ze spadkiem liczby osób zaszczepionych, omówione będą zmiany w Programie Szczepień Ochronnych (PSO) na 2019 rok oraz aktualne priorytety szczepień w nadchodzących latach. Eksperti podejmą również temat związany z wpływem ruchów antyszczepionkowych na wyszczepialność w Polsce.

Celem obchodów Ogólnopolskiego Dnia Szczepień jest propagowanie szczepień jako najskuteczniejszego sposobu zapobiegania chorobom oraz poprawa społecznej wiedzy na temat korzyści wynikających ze stosowania szczepień a także konieczności poszerzenia dostępu do tego rodzaju profilaktyki. Obecnie brak jest świadomości a tym samym lęku przed chorobami, o których dzięki szczepieniom zapomniano. Wszechstronna edukacja uświadamiająca potrzebę szczepień zawierająca informacje o bezpieczeństwie i efektywności szczepień jest kluczem do wzrostu zaufania do szczepień.

Rola szpitala specjalistycznego w zapobieganiu chorobom zakaźnym, którym można zapobiec szczepiąc wykracza daleko poza bramy szpitala, o tym będzie mówił **dr Marek Migdał - dyrektor Instytutu „Pomnik – Centrum Zdrowia Dziecka”**. Realizacja powszechnych szczepień ochronnych, najszerszy zakres ochrony jaki stwarzają zmniejsza ryzyko chorób zakaźnych nie tylko w zdrowej populacji, ale także chroni te dzieci, które z powodu choroby nie mogą być szczepione. Przekonanie rodziców o znaczeniu szczepień, budowanie zaufania w oparciu o szczegółowe informacje o profilu bezpieczeństwa i efektywności poszczególnych szczepionek to właściwa droga do eliminacji lub znacznego ograniczenia chorób zakaźnych. Wszechstronna edukacja osób zaangażowanych w realizację PSO poprawi system szczepień ochronnych i sprawi, że lekarze pierwszego kontaktu nie będą odraczać w nieskończoność szczepień a u rodziców powróci zaufanie do nich.

Zmiany w Programie Szczepień Ochronnych na 2019 rok przedstawią **Prof. Teresa Jackowska**, konsultant krajowy z zakresu pediatrii oraz **Prof. Ewa Bernatowska**, vice przewodnicząca Pediatrycznego Zespołu Ekspertów ds. Programu Szczepień Ochronnych przy Ministrze Zdrowia.

1. Szczepienie przeciwko gruźlicy wykonane jest u dziecka przed opuszczeniem oddziału noworodkowego - to ułatwienie które pozwala wykorzystać każdy moment na wykonanie szczepienia BCG u noworodka, szczepienia to będzie je chronić przed potencjalnym kontaktem w warunkach domowych. W Polsce zapadalność na najbardziej zakaźną postać zakażenia – gruźlicę płuc z dodatnim wynikiem w bakterioskopii (obecność zjadliwego prątka), przekracza wciąż 5 przypadków na 100 000 ludności. Opóźnianie szczepienia BCG byłoby więc zbyt ryzykowne.

2. Podanie drugiej dawki szczepienie MMR przesunięto z 10 na 6 rok życia.

Ostatnie wydarzenia w Polsce pokazały, jak groźny jest spadek wyszczepialności poniżej bezpiecznego poziomu. Spadek zaszczepionych dzieci na odrę do 93%, czyli poniżej progu zapewniającego ochronę (95%) spowodował znaczący wzrost liczby zachorowań na odrę w Polsce u dzieci nieszczepionych (263 przypadki do 15 grudnia 2018). Źródłem zachorowań są obywatele Ukrainy. Z tego powodu w PSO na 2019 rok przesunięto szczepienie, tak aby dzieci rozpoczynając naukę w szkołach były w pełni uodpornione przeciwko odrze.

3. Wcześnieiki urodzone przed 37 tygodniem życia znalazły się ponownie w grupie wysokiego ryzyka Inwazyjnej Choroby Pneumokokowej (IChP)

Kolejną korzystną zmianą w PSO w 2019 rok jest przywrócenie definicji grupy ryzyka rozwoju IChP z roku 2017, gdy wszystkie wcześnieiki zaliczono do tej grupy. W 2018 z szerszej ochrony przeciwko pneumokokom (szczepienie PCV13) mogły skorzystać jedynie wcześnieiki urodzone przed 27. tygodniem ciąży. W 2019 dzięki zmianom w PSO, wszystkie dzieci przedwcześnie urodzone, przed 37 tygodniem życia otrzymają szczepienia zapewniające najszerszą ochronę przed pneumokokami odpowiedzialnymi za IChP. Zmieniły się również zasady szczepień dzieci z grup ryzyka (wcześnieiki i dzieci z wybranymi chorobami): zwiększono do 4. dawek schemat szczepienia podstawowego, tj. trzy dawki szczepieniami pierwotnego (1. rok życia) oraz jedna dawka uzupełniająca w 2. roku życia (3+1), zastąpi on dotychczasowy schemat (2+1). Ma to istotne znaczenie, gdyż najwyższa zapadalność na IChP występuje w 1 roku życia dziecka.

Priorytety dalszych zmian w Programie Szczepień Ochronnych na kolejne lata, opracowane przez Pediatryczny Zespół Ekspertów ds. Programu Szczepień Ochronnych przy Ministrze Zdrowia (PZEdsPSO).

Głównym priorytetem zmian w obowiązkowym PSO zgłaszanym przez Pediatryczny Zespół Ekspertów ds. Programu Szczepień Ochronnych przy Ministrze Zdrowia oraz Konsultanta Krajowego w Dziedzinie Pediatrii jest wprowadzenie szczepionek wysoko skojarzonych 5- lub 6-walentnych w miejsce obecnie stosowanej szczepionki DTP (tabela). Kolejny priorytet to wprowadzenie szczepień obowiązkowych przeciwko pneumokokom dla dzieci z grup ryzyka z obniżoną odpornością w wieku od 6. do 19. roku życia, szczególnie narażonych na poważne zakażenia pneumokokowe. Szczepienia przeciwko grypie u dzieci z grup ryzyka z pierwotnymi i wtórnymi niedoborami odporności to pilna potrzeba zmian w PSO. Dane epidemiologiczne wskazują na wysoką efektywność szczepień przeciwko grypie wykonywanych każdego roku. Zachorowanie na grypę w grupach ryzyka u pacjentów z defektem odporności czy z chorobami przewlekłymi

obarczone jest wysokim ryzykiem zgonu lub powikłaniami choroby zasadniczej. Szczepionki 4. walentne mają rekomendacje światowych gremiów opiniotwórczych WHO, STIKO, ECDC oraz PZE ds. PSO oraz Konsultanta Krajowego z Dziedziny Pediatrii w związku z szerszą ochroną przed wirusami grypy typu B.

1. Szczepienia wysokoskojarzonymi szczepionkami w 2 roku życia
2. Szczepienia przeciwko pneumokokom w wybranych grupach ryzyka pacjentów z pierwotnymi i wtórnymi niedoborami odporności od 6 r.ż. do 18 r.ż.
3. Szczepienia przeciwko grypie w wybranych grupach ryzyka do 5 roku życia
4. Szczepienia przeciwko meningokokom serogrupy B i C w grupach ryzyka u dzieci z pierwotnymi i wtórnymi niedoborami odporności do 5 r.ż.
5. Szczepienia przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego w wybranych grupach wiekowych
6. Szczepienia przeciwko ospie wietrznej całej populacji dziecięcej
7. Powszechne szczepienia przeciwko rotawirusom
8. Szczepienia przeciwko krztuścowi młodzieży w 19 roku życia
9. Powszechne szczepienia przeciwko meningokokom serogrupy B i C z uwzględnieniem odrębnej strategii postępowania
10. Eliminacja różyczki wrodzonej; szczepienia wyrównawcze przeciwko różyczce nieszczepionych młodych mężczyzn

Kontrola jakości szczepionek – krajowe i europejskie standardy

Prof. Aleksandra Zasada, z Zakładu Badań Surowic i Szczepionek, Państwowego Zakładu Higieny mówić będzie o badaniach profilu bezpieczeństwa szczepionek, które dopuszczone są do obrotu przez Prezesa Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych na terenie Polski. Poddawane są one szczegółowej kontroli w ramach procedury scentralizowanej przez Radę Unii Europejskiej lub Komisję Europejską w wyniku przeprowadzenia przez Europejską Agencję Leków lub na podstawie wniosków podmiotów odpowiedzialnych i załączonej do nich dokumentacji, których podstawa prawna jest określona w art. 10 ustawy z dnia 6 września 2001 roku - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2017 r. poz. 2211 z zm.).

Ruchy antyszczepionkowe w Polsce

Ruchy antyszczepionkowe były i są efektem przemian demokratycznych, ożywiają społeczną dyskusję nt. szczepień ochronnych. Istotą postaw antyszczepionkowych jest brak świadomości, a tym samym lęku przed chorobami, o których paradoksalnie dzięki szczepieniom zapomniano. Efektem jest wzrastająca liczba odmów szczepień, w 2018 roku osiągając najgorszy wynik wyszczepialności na przestrzeni ostatnich lat. Według danych opublikowanych przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny w roku 2017 uchylających się od szczepień było 30 089 rodziców, a tylko w pierwszej połowie 2018 roku odnotowano już 34 273 odmów. Warto zwrócić uwagę, że mimo aktywnie działających ruchów antyszczepionkowych, utrzymuje się poparcie wśród

postów dla szczepień. W głosowaniu sejmowym przytłaczającą większością głosów odrzucono projekt obywatelski, którego celem było wprowadzenie dobrowolności szczepień.

„Szczepimy bo myślimy” to propozycja zmian prawnych: szczepienia jako jedno z kryteriów przy przyjmowaniu dzieci do żłobków i przedszkoli. **Mecenas Marcin Kostka, z wrocławskiej kancelarii adwokackiej** przedstawi nowy pro – szczepionkowy projekt obywatelski, pod którym zbierane są obecnie podpisy.

Przeciwnicy szczepień: aktywiści czy trolle? Specyfika internetowej komunikacji ruchów antyszczepionkowych autorka tego wystąpienia, **doktor Karolina Ziolo-Pużuk**, z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, koordynatorka kampanii „Zaszczep się wiedzą” przedstawi z innej perspektywy spojrzenie na szczepienia niż perspektywa medyczna oraz uświadomi słuchaczom podstawowe cechy języka przeciwników szczepień. W swoim wystąpieniu pt: doktor Karolina Ziolo-Pużuk przeanalizowała przeszło 800 negatywnych wypowiedzi na temat szczepień, jakie pojawiły się na Facebooku i Twitterze w ciągu 30 dni na przełomie czerwca i lipca 2018 roku. Argumenty wysuwane przez przeciwników szczepień dzieli na trzy podstawowe kategorie: para-medyczne, wolnościowe i reakcyjne, rozumiane jako anty-postępowe, postulujące powrót do natury. Podkreśla również, że specyfika komunikacji w mediach społecznościowych wymaga zastanowienia się, czy pojawiające się głosy są głosami aktywistów czy trolli.

Przywrócić zaufanie do szczepień ochronnych – rola towarzystw naukowych

Ogólnopolski Dzień Szczepień organizowany jest od 2009 roku. Inicjatywa obchodów powstała dzięki współpracy towarzystw lekarskich: Polskiego Towarzystwa Immunologii Doświadczalnej i Klinicznej, Sekcji Wakcynologii, Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego, Polskiego Towarzystwa Medycyny Rodzinnej oraz Komitetu Immunologii i Epidemiologii Zakażeń Człowieka u Ludzi, Polskiej Akademii Nauk. Partnerem instytucjonalnym i współorganizatorem obchodów Ogólnopolskiego Dnia Szczepień jest Instytut „Pomnik - Centrum Zdrowia Dziecka”. Towarzystwa naukowe skupiające naukowców, lekarzy praktyków pełnią istotną rolę w ocenie wyników badań naukowych oceniających profil bezpieczeństwa i efektywności szczepionek stosowanych w szczepieniach populacyjnych oraz w grupach ryzyka. Celem towarzystw naukowych jest również propagowanie ich skuteczności w ochronie populacji ludzi zdrowych oraz grup ryzyka, osób szczególnie narażonych na zakażenia.

Więcej informacji na stronie internetowej: <http://www.ogolnopoliskidzienszczepien.pl/>